HØJBY nyt

Lokalnyheder for Højby-Lindvedområdet

Indlæg i Højby Nyt 2009 Nr. 2

Rejseoplevelser og erindringer fra en tur gennem Tyskland og Schweitz fra år 1889 til 1892

Af: Paul Georg Pedersen, formand for Højby Lokalhistoriske Arkiv.

En direkte afskrift fra en gl. regnskabsbog tilhørende tidligere snedkermester Peder Nielsen, Højbyvej 32, (1866-1944) der som 23-årig foretog denne tur, nogle år før han købte grund og selv var med til at bygge det smukke arkitekttegnede hus på Højbyvej, der tydeligt bære præg af godt solidt håndværk og som stadig er i familiens eje, nu af et barnebarn. – Som det ses har han ikke fuldendt sin beretning/beskrivelse af turen, da den slutter lidt brat.

Efter at jeg i sommeren 1889 havde opholdt mig et par måneder ovre i Sønderjylland (i Kastrup ved Gram) og længe haft stor lyst til at rejse mig en tur syd på, besluttede jeg mig endelig til først i juli måned at snøre min randsel og pakke min kuffert og målet var foreløbig Flensborg. Sammen med min gode ven og kammerat Anders Nielsen, nåede jeg Flensborg hen ad eftermiddagen. På den tur var der ikke meget at se, da alting havde lidt under den langvarige tørke. Vi kunne ikke meget tysk nogen af os og det fik vi snart at mærke da vi kom hen på herberget (Jur Hejmath) og skulle have os lidt at spise, vi forlangte ost, men fik pølse, hvad vi senere hen nok kunne indse var meget naturligt, jeg forsøgte at tale tysk, men blev desværre ikke forstået. Vi fik jo imidlertid noget at spise og kom ud i byen. Da vi var fremmede trængte vi naturligvis til en del gode oplysninger og var da også så heldige at træffe en velvillig sjæl der gerne ville sige os lidt besked, men ak og ve! Manden kunne jo ingen dansk, så med ham var vi snart færdig, vi kunne ikke med vores bedste vilje forstå ham, til trods for at han talte både med arme og ben. Vi gik videre og hvad der i særdeleshed tiltrækker sig en fremmeds opmærksomhed er den dejlige indsejling ad Flensborg fjord og dernæst det store skibsværft, hvor der beskæftiges flere hundrede mennesker daglig, og der laves spetakkel som næsten høres over hele byen. Lidt om indsejlingen en sommer eller efterårsaften når alle lys der nede omkring er tændte. En større damper kommer roligt og stødt glidende ind ad fjorden, med stærkt lys og fuld musik om bord. Byen ligger som i en halvmåne omkring fjorden og på den ene side med høje bakker. Det er henrivende smukt at se de mange tændte lys over hinanden, i det øjeblik lystdamperen glider ind og lægger til. Flensborg er en by med en 40.000 indbyggere og der skilles tydeligt imellem tysk og dansk. I Storegade findes nemlig en port og hvad der ligger nord for porten regnes for den danske del af byen i samme del af byen ser man endnu tydelig spor af krigen, der findes nemlig en bygning lige til gaden hvor en kanonkugle så stort som et barnehoved er skudt ind lige over døren og sidder halvt ind i muren. Der findes også i en del af byen som kaldes Duborg en prægtig ruin (et gammelt slot) fra dronning Margrethes tid.

Fra en lille fodtur fra Flensborg til Slesvig (ca 4 mil) et lille selskab på 5 mand begav vi os en sommermorgen tidlig syd på ad Slesvig landevejen og i håbet om at vi skulle nå Slesvig før middag gik det lystigt fremad. I løbet af en god times tid nåede vi Oversø, der støder man jo på de første minder fra krigen, men jeg må beklage at jeg ikke længere husker hvordan de ser ud. Dernæst kommer Sankelmark hvor der er rejst en stor mindestøtte af danske og tyske i forening, og dernæst for os danske et vemodigt mindesmærke, som står oppe på bakken. Der står nemlig en mindesten med navnene af de forskellige, på den dag faldne danske og den er indhegnet med 12-16 kanoner, som står der med mundingen i jorden og de er forbundne med kæder så de danner et stakit om mindestenen. Så kommer vi og forbi Helligbakken op igennem Isted by, i Isted gjorde vi et lille ophold for at indtage lidt forfriskning og muligvis få lidt oplysninger men dem fik vi ikke mange af da befolkningen i almindelighed ingen dansk kan her så langt syd for Flensborg. Vi så bakken ved Grydeskoven hvor Læsø faldt, men vi havde ikke tid og lejlighed til at komme der over, det ligger et stykke fra vejen.

Ankommer til Slesvig kl. henad 2 eftermiddag hvor vi var så heldig at få opspurgt en gammel dansk mand som kunne vise os lidt omkring, vedkommende var en gammel dansk soldat som blev såret i 1848 og som nu var

bleven ansat ved krigerkirkegården i Slesvig, vi søgte og fandt ham snart og han viste os omkring der på kirkegården og var utrættelig til at fortælle, før vi skiltes fortalte han os, hvad vi især måtte tage i øjesyn, nemlig, Slesvig Domkirke, der var vi inde, der findes i denne en meget gammel altertavle som vist nok er enestående af sin slags. Det hele er billedskærerarbejde og den er lavet af en gammel mand som har arbejdet på den i 15 år. (Mandens navn har jeg forglemt). Vi beså det gamle Gottorp slot en rigtig gammel skummel bygning som nu bliver benyttet som kaserne. På afstand så vi også den lille kirke som Ansgar i sin tid skulle have bygget.

Det blev sent på eftermiddagen så vi foretrak at rejse pr. bane hjem til Flensborg. Forinden jeg forlader Flensborg må jeg endnu fortælle lidt fra allerede nævnte herberge (Hejmath) Herbergsfatter (sådan kalder man i almindelighed værten i et sådant herberge) kan i reglen nok se på os til hvad pris vi skal sove om natten, om det skal være til 20-30 eller 40 pennig, det ser han straks på vores tøj, hvad man har af værdigenstande behøver man blot at afgive til ham så er det sikkert, så kommer vi op, der er mange lejligheder men rigtignok temmelig tarvelige allesammen så man ser straks, at det er kuns beregnet på håndværkssvende, så fatter er selv med, ingen får lov at gå i seng med skjorten på, vær så god! alle må blotte sig og hen til fatter med sin skjorte at han kan efterse om der muligvis skulle findes noget levende i den, først efter et sådant omhyggeligt gennemsyn får man sin skjorte igen og kan gå til ro og sove til vi bliver vækket næste morgen.

Efter et ophold i Flensborg på omtrent 9 måneder kom den dejligste forårstid atter og dermed også min rejselyst til at drage længere mod syden. Jeg var så heldig da min gamle kammerat ikke kunne følge mig længere, at jeg fandt mig en ny som var rede til at rejse en tur sammen med mig, rigtig nok havde han den ide at han ville rejse lige direkte til Schweitz, men da jeg kom frem med min rejseplan som gik ud på, at opholde sig en lille tid i nogen af de vigtigste byer, gik han straks med derpå og hermed var sagen afgjort. Tiden skred hurtig fremad og det varede da heller ikke længe før vi bestemte os til at rejse i slutningen af marts måned.

Den 25 marts var endelig bestemt og vi bestræbte os for at gøre os så lette som mulig til rejsen dvs. så meget tøj som vi på nogen måde kunne undvære sendte vi hjem. Hver en lille håndkuffert og en Berliner eller taske var hele vores rejsetøj. Kl. 4 eftermiddag sagde vi så Flensborg farvel og suste med toget efter Hamburg, som ihvertfald foreløbig var målet for vor rejse.

Ankommen til Hamborg var det allerede aften og lysene tændte, vi steg ud ved Altona banegård og derfra skulle det gå pr. sporvogn til et herberge (i Dysternstrasse) som vi havde fået en addresse på i Flensborg. Min kammerat, en Alsinger fra Sønderborg kunne en lille smule tysk fra sin skoletid og det måtte han jo rykke ud med til fælles bedste for at give sporvognskonduktøren de nødvendige oplysninger om hvor vi agtede os hen, han var venlig at love os at sige besked når vi skulle stå af, men det blev også ved et løfte, han lod os ganske rolig køre med indtil vognen standsede for at gå retur, vi befandt os på en af de større pladser og konduktøren forsikrede os at Dysternstrasse lå blot et lille stykke henne, vi spurgte snart nærmere efter stedet, men det lod som ingen vidste besked, omsider fandt vi dog en velvillig sjæl, som vilde og kunne sige os besked, han var endog så forekommende at tilbyde os at ledsage os der hen, han trøstede os imidlertid med at vi var kørt mindst 20 minutters gang for langt og at konduktøren muligvis har villet hævne sig på os da vi ingen drikkepenge havde betalt, vi var nemlig kørt lige forbi stedet hvor vi skulle stå af. Endelig fandt vi stedet, men det var et smedeherberge i stedet for snedkerherberge, men ligemeget vi fik lov at blive der om natten, hyggeligt var der just ikke og temmelig højt oppe kom vi til at sove første nat i Hamborg, men det kan ellers nok være vi kiggede da vi næste morgen vågnede og så de store huse ved dagen, vi kom hurtig i tøjet og ned og skulle have vores morgenkaffe, vi blev rigtig nok ikke så lidt overrasket ved at se opvarteren komme ud af en dør lige ved siden af skranken (disken) med bukserne halvt tilknappede, men senere blev vi dog klar over sammenhængen, der findes nemlig retirade på hver etage, og det endda mange gange i en betænkelig nærhed af spisekammeret.

Vi var enige om at det var et temmeligt uhyggeligt opholdssted vi havde tilbragt den første nat i Hamborg på, og tog derfor ikke i betænkning om morgenen straks hurtigst muligt at forsvinde med vores kufferter. Vi havde fået en ny addresse på et snedkerherberge ("Alte Gunsemart 38") hvor vi kunne få logi og hvor der fandtes et Arbejdseftervisningskontor. Et sådant kontor var jo godt, men der var bare ingen arbejde at få, det gik nemlig efter tur idet de arbejdssøgende lod sig indskrive i en protokol for derefter at vente til deres tur kom, men når der som det dengang var tilfældet var 100 mand indskreven og kun daglig blev søgt 3-4 mand var der jo af den vej ingen gode udsigter. Vi besluttede os imidlertid til at blive ihvertfald en kort tid, og efter at vi i nogle dage havde set os om i byen og søgt arbejde forskellige steder fik vi endelig noget at bestille. Vi fik endelig efter temmelig megen besvær lejet os et fælles værelse, men jeg husker det tydelig hvor jeg var træt, for vi kom så ukendt som vi var med forholdene i en stor stad, havde vi jo ingen anelse om hvor vi helst skulle søge, vi kom op og se på værelser som mange gange kostede dobbelt så meget som vi havde tænkt os at kunne give, men efter nogen tids søgen fandt vi ud af at vi i grunden allerbedst kunne se på trappegangen hvad værelset ville koste og tror jeg nok sparede os adskellige ture på 4.sal.

I Stunirstrasse i en bagbygning fik vi et værelse med kaffe om morgenen til 3 mark om ugen til hver og vi fik begyndt at arbejde begge to. Endskønt jeg ikke kunne meget tysk måtte jeg dog straks til at fungere som tolk for en landmand jeg kom til at arbejde sammen med som lige var kommet fra København.

Herligheden varede imidlertid ikke så længe med os to danske, vi kom til at arbejde så meget over at da vi gjorde fordring på en merbetaling for overtimerne blev vi uenig med mesteren og blev fyret begge to. Jeg fik straks arbejde igen hos en mindre mester Bökerbreiter Gang og kom op på 5.sal at stå

Her slutter beretningen.
Afskrevet den 6.11.2008
af Paul Georg Pedersen.